

בְּנֵי צִיּוֹן

"ותמת שרה בקרית ארבע"

לְמַדְנוּ בַּגְּמָרָא (ראש השנה טז): "אמר רבי חנן, כל המוסר דין על חברו, הוא נֶעֱנַשׁ תְּחִלָּה". וּפְרַשׁ רַשִׁי: "מוסר דין – כמו (מה שאמרה שרה לאברהם) 'ישפט ה' ביני וביניך' (בראשית טז), (שבשמים) אומרים: כלום ראוי הוא שֶׁיֶעֱנַשׁ חֲבֵרוֹ עַל יְדוֹ? (ולומדים זאת מהכתוב) וַיֵּבֵא אַבְרָהָם לִסְפֹד לְשָׂרָה... הוא קָבַר אותה".

דְּהִינּוּ, עַל מָה שְׂאֵמְרָה שָׂרָה לְאַבְרָהָם "ישפט ה' ביני וביניך", הִנֵּה לְבִסּוּף הִיא עֲצָמָה נִפְטָרָה, וְאַבְרָהָם הָיָה צָרִיךְ לְקוֹבְרָהּ. וְזֶהוּ מָה שֶׁכְּתוּב: "ותמת שרה בקרית ארבע" – אַל תִּקְרָא "בְּקִרְיַת אַרְבַּע", אֲלָא "בְּקִרְיַת אַרְבַּע", שְׁבַעֲבוֹר אַרְבַּע הַמְּלִים הַלְלוּ, "ישפט ה' ביני וביניך", נֶעֱנַשָּׁה וּמָתָה.

וּבִסְפָר "בית ישראל" להרה"ק רבי ישראל ממטרסדורף זיע"א מובא (על-פי דברי הגה"ק בעל ה"תתם סופר" זיע"א), שְׁכִינּוֹן שְׂרָה צָחָקָה עַל בְּשׂוֹרַת הַמְּלֶאכֶה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "ותצחק שרה בקרבה לאמר" – עַל אַרְבַּע תִּיבוֹת אֵלוּ מֵתָה שָׂרָה. פִּירוּשׁ נוֹסֵף מְבִיא בִסְפָר "בית ישראל", עַל-פִּי מָה שֶׁשְׁנִינוּ בַּגְּמָרָא (פְּסָחִים נו', ע"א): "אמר רבי שמעון בן לקיש: וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאִגִּידָה לָכֶם... – בְּקִשׁ יַעֲקֹב לְגִלּוֹת לְבָנָיו קִץ הַיָּמִין, וְנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. אָמַר (יעקב): שָׂמָא חָס וְשָׁלוֹם יֵשׁ בְּמִטְתִּי (=בְּזֶרְעִי, בְּבָנִי) פְּסוּל? כְּאַבְרָהָם שִׁיָּצָא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְעָל, וְאַבְי (=יִצְחָק) שִׁיָּצָא מִמֶּנּוּ עֵשׂוֹ? אָמְרוּ לוֹ בְּנָיו: 'שמע ישראל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד'. (כְּלוּמַר), כִּשְׁם שְׂאִין בְּלִבָּהּ, אֲלָא (אֵל) אֶחָד, כִּךְ אֵין בְּלִבְנֵי אֵלָא (אֵל) אֶחָד".

וּפְרַשׁ רַשִׁי: "שמע ישראל" – לְאַבְיָהֶם יַעֲקֹב הָיוּ אוֹמְרִים, שֶׁהָיָה הַקַּב"ה שְׁנָה אֶת שְׁמוֹ וְקָרָא לוֹ "ישראל". וּמֵאֲזֵנוּ אוֹמְרִים "שמע ישראל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד". אֲבָל לִפְנֵי כֵן, כִּשְׁהָיוּ מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עַל מַלְכוּת שָׂמִים, הָיוּ אוֹמְרִים רַק אַרְבַּע אוֹתוֹת "ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד".

עַל-פִּי הָאֵמֹר, אוֹמֵר ה"בית ישראל", שְׁבַשְׁעַת יְצִיַּאת נִשְׁמָתָהּ שֶׁל שָׂרָה, קִבְּלָה עָלֶיהָ עַל מַלְכוּת שָׂמִים בְּאַרְבַּע תִּיבוֹת אֵלוּ, "ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד". וְזֶהוּ שֶׁדְּרָשׁוּ "ותמת שרה בקרית ארבע" – אַל תִּקְרָא "בְּקִרְיַת אַרְבַּע", אֲלָא "בְּקִרְיַת אַרְבַּע", שִׁיָּצָאָה נִשְׁמָתָהּ שֶׁל שָׂרָה אִמְנֵה תוֹךְ כְּדֵי קִרְיַת אַרְבַּע הַתִּיבוֹת שֶׁל קִרְיַת "שמע": "ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד". וּכְפִי לְשׁוֹן הַזֶּהָר הַקְּדוֹשׁ: "ותמת שרה בקרית ארבע" – דָּא קִרְיַת שְׂמַע...נִפְקַת רוּחָא דִּילָהּ בְּקִרְיַת "שמע" בְּאַרְבַּע אֲתוֹן (=יָצָאָה נִשְׁמָתָהּ בְּקִרְיַת "שמע", בְּאַרְבַּע הַתִּיבוֹת – "ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד").

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל"

עַל הַכְּתוּב, "ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל", פְּרַשׁ רַשִׁי: "בכל" עוֹלָה גְּמָטְרִיא 'בין'. וּמֵאֲחֵר שְׁהָיָה לוֹ בֵּן (=אֶת יִצְחָק), הָיָה צָרִיךְ לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה.

וְתִמְהוּ עַל-כֵּךְ הַמְּפָרְשִׁים הַפְּלֵא וְפְלֵא. שָׁכֵן, עֲנִין זֶה, שְׂאֵבְרָהֶם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק כְּבָר מְפֹרֵשׁ בְּכַתוּב פְּעָמִים רַבּוֹת, וְזֶה לָנוּ יוֹתֵר מְפֹרֵשׁ מִמָּה שְׂאוֹמֵר אַבְרָהָם לְעַבְדוֹ אֱלִיעֶזֶר בְּפִרְשָׁה: "כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק". אִם כֵּךְ, מְדוּעַ בָּא רַשִׁי לְלַמְדְנוּ דְרָךְ גְּמָטְרִיָה, ש"בכל" עוֹלָה בַּגְּמָטְרִיא "בין", וְלִכְּנֵן צָרִיךְ אַבְרָהָם לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה לְיִצְחָק?

נִקְדִּים לְהַבִּיא תְּחִלָּה מָה שֶׁהִבִּיא ה"מגלה עמוקות" ("חיי שרה"), שִׁיִּצְחָק הָיָה בְּעַת הָעַקִּידָה בֵּן לו' (=37) שָׁנִים. וְכֹאשֶׁר נִשָּׂא אֶת רַבְּקָה הָיָה בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה (כְּפִי שֶׁכְּתוּב: "וַיְהִי יִצְחָק בֵּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתוֹ אֶת רַבְּקָה בַת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי... לוֹ לְאִשָּׁה"). אִם כֵּךְ, אֵיפֹה הָיָה יִצְחָק שְׁלֹשׁ שָׁנִים?

אֲלָא, אוֹמֵר ה"מגלה עמוקות", שִׁיִּצְחָק הָיָה בְּגֵן עֲדָן שְׁלֹשׁ שָׁנִים. וּמִבִּיא הוּא רֵאִיָה מִהַכְּתוּב בְּפִרְשָׁתוֹ, "וַיֵּבֵא אַבְרָהָם לִסְפֹד לְשָׂרָה וּלְבַכְתָּהּ". וְקִשָּׁה לָנוּ כָּאֵן, מְדוּעַ לֹא קָרָא אַבְרָהָם לְיִצְחָק, שְׁהָיָה בֵּן יָחִיד לְאִמּוֹ, שִׁיִּסְפִיד אֶת שָׂרָה אִמּוֹ כְּהַלְכָה? אֲלָא, עַל כּוֹרְחָךְ לֹא הִסְפִיד יִצְחָק אֶת אִמּוֹ מִשּׁוּם שְׁהָיָה בְּגֵן עֲדָן.

(בִּסְפָר "מעם לועז" מְבוֹאֵר, שְׁבַעַת הָעַקִּידָה הַתְּחִיל אַבְרָהָם לְשַׁחֹט אֶת יִצְחָק בְּנוֹ. וְרַק לְאַחַר מִפְּנֵי קָרָא לוֹ

המלאך ואמר לו: "ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה...". ומזה יש לומר, שיצחק נלקח לגן עדן כדי לרפא אותו).

ומה מתוקים הם דברי ה"ישמח משה" (תולדות "וימתן לד"), שמבאר לפי זה את הכתוב (בראשית כו, כו): "ויגש וישק לו (=יצחק) וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני (יעקב) כריח שדה אשר ברכו ה'", ופרש רש"י: "מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן". ויש לומר שיצחק הפיר את ריח גן עדן, כאשר היה שם שלש שנים לאחר העקידה. על-כן, כאשר נכנס יעקב לקבל את הברכות, נזכר יצחק באותו ריח שהריח בגן עדן, בעת שהיה שם לרפואתו, ולכן אמר: "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'".

ראיה נוספת לכך מובאת במדרש ילקוט שמעוני (רמז קט'), שם מובא, שיצחק חשד באליעזר, שפגע ברבקה. אולם, לאחר מכן התברר לו שרבקה נפגעה בעת שנפלה מן הגמל. וכפי שמובא במדרש: "אמר הקב"ה: מה אעשה לעבד הזה (=אליעזר), שהיה חשוד. אמר למלאכי השרת: הכניסוהו חי בגן עדן". וממשיך המדרש: "יצחק יצא חי מגן עדן, ואליעזר נכנס לגן עדן חי".

הרי לנו דברים ברורים מן המדרש, שיצחק היה בגן עדן. ומעתה יש לומר, שאברהם לא יכול היה לחפש אשה ליצחק בנו, אלא רק לאחר שיצחק חזר מגן עדן לאחר שלש שנים. ועל-כך רומז הכתוב: "ואברהם זקן בא בימים וה' ברוך את אברהם בכל". כלומר, הן אמת שגם לפני זה היה לאברהם בן. אולם, לאחר העקידה ישב יצחק ג' שנים בגן עדן, והרי כאילו אין לו בן בעולם הזה. לכן, לאחר שלש שנים כאשר יצא יצחק מגן עדן, הרי זה כאילו זכה אברהם לבן מחדש, ולכן אומר רש"י: "בכל" עולה גמטריא 'בן'. ומאחר שהיה לו בן (שיצא מגן עדן וכאילו נולד מחדש ולכן), היה צריך להשיאו אשה...". (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פנינחם פרידמן) "ועתה אם ישכם עשים חסד ואמת את אדני..."

בימי מלחמת תש"ח, כאשר חלתה אשתו של הגה"ק רבי חיים ברים זצ"ל, הלך רבי חיים אל רבה של ירושלים הר"י דושינסקי זצ"ל, ובקש להוסיף לרבנית שם נוסף, כדי שתאריך ימים. לשמע דבריו החלו ידיו של רבה של ירושלים לרתות. "אינני מסוגל לכך", אמר. "שכן שמעתי מפי מורי, בעל 'ערוגת הבושם', שמי שאינו יודע את סוד שינוי השם, יכול, חס וחלילה, לקלקל יותר ממה שיוכל להועיל! אולם, יך אל האדמו"ר רבי גדליה משה מזוועהיל, הוא יודע את הסוד של שינוי השם, ואם שך בכלל להוסיף לזוגתך שם לרפואתה".

מיד הלך רבי חיים אל האדמו"ר רבי גדליה משה מזוועהיל, כדי לבקש על אשתו. כאשר ספר לו על אשתו, אמר לו האדמו"ר: "להוסיף לה שם, זה לא יעזור. במקרה כזה צריך לעשות 'פדיון נפש'". והנה כאשר רצה רבי חיים ללכת להביא 160 מטבעות כסף לעשות את הפדיון, אמר לו האדמו"ר מזוועהיל: "כאן לא יועילו מטבעות, כאן צריך אנשים שיקבלו עליהם, ויתנו לחולה משנות חייהם מתנה!". כאשר שמע כך רבי חיים, התחיל לבכות, ואמר לרב, שמצב בריאותה של הרבנית קשה מאד, ובמים אלו של מלחמה, שכלם בפחד מה ילד יום, מי יסכים לתת שנות חיים במתנה?

השיב לו האדמו"ר מזוועהיל: "קח דף, ורשום שם חמשים חתימות של אנשים, שנותנים כל אחד שנה בעבור זוגתך הרבנית. ותאמר להם בשמי, שמי שחותרם ותורם שנה בעבור הרבנית, אני ערב לו שיעבור את המלחמה בשלום!". (באותם ימים טרופים היתה זו מציאות העולה על כל דמיון לקבל ברכה קדושה כזאת, כיון שרבים לא שרדו את המלחמה).

והנה, כאשר בא רבי חיים למקלט הראשון שנקרה בדרך, נעמד עם עינים מלאות דמעות, ואמר לדירי המקלט: "זוגתי חולה מאד, והרבי מזוועהיל אמר, שמי שחותרם ונותן שנה עבור זוגתי, יעבור את המלחמה בשלום", מיד נעשה רעש גדול במקלט, ונעשה תור גדול שם, כיון שכלם בקשו לחתום. שכן, מי לא רצה "ביטוח חיים" מהאדמו"ר מזוועהיל? רבי חיים החל לספור את החתימות, וראה שכבר יש לו כמעט חמשים חתימות, והתור לא נגמר... כאשר נתמלאו חמשים החתימות, בקושי הצליח לקחת את הדף, ולפלוס לו דרך החוצה דרך האנשים שעוד רצו לחתום.

מיד הלך בזריזות לבית הצדיק, והגיש לו את הרשימה. הביט האדמו"ר ברשימה, והוסיף בכתב ידו: "הנני ערב שלא יארע לזוגתך דבר". ולבסוף חתם את שמו, גדליה משה בן הרה"ק מזוועהיל. לאחר מכן פנה אל רבי חיים, ואמר לו: "עכשיו אפשר להוסיף שם. איך קוראים לזוגתך?". השיב לו רבי חיים: "הינדא בת חיה הנלה". אמר לו הצדיק: "עתה נוסף לה את השם 'רוחמה'", כדי שירחם ה' עליה, ותהיה לה רפואה שלימה". ואמנם כך היה, שזכתה אשתו של רבי חיים לחיות עוד חמשים שנה בדיוק, עד שנת תשנ"ח. וכל אותם חמשים האנשים שחתמו, עברו את המלחמה בשלום והאריכו ימים כדברי הצדיק האדמו"ר רבי גדליה משה מזוועהיל. (יום ההילולא של האדמו"ר רבי גדליה משה מזוועהיל זצ"ל חל ביום ששי כ"ד חשוון, זכותו תגן עלינו, אמן).

שבת שלום לכל בית ישראל!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם" (כד' ז')

על מה שאמר אברהם לאליעזר עבדו, "הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם", מובא במדרש (ב"ר נט' י'): "בשעה שאמר אברהם אבינו (לאליעזר עבדו) 'הוא ישלח מלאכו לפניך', זמן לו הקב"ה (לאליעזר) ב' מלאכים: אחד להוציא את רבקה, ואחד ללוות את אליעזר".

שואל על-כך הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא זיע"א: אם אברהם היה צריך לשני מלאכים, מדוע הוא אומר לאליעזר בלשון יחיד, "הוא ישלח מלאכו לפניך...". שזה מלאך אחד? ועוד צריך להבין, מאיפה לומדים במדרש שהקב"ה זמן לאליעזר שני מלאכים – אחד להוציא את רבקה מבית לבן, ואחד ללוותו בדרך?

ההסבר לכך יובן על-ידי מעשה שהיה אצל הרה"ק ה"חזוה" מלובלין זיע"א, שפעם אחת כבדו אותו בסנדקאות ביום ששי. אולם, המקום היה בכפר רחוק מאד מביתו של ה"חזוה". בכל זאת נסע ה"חזוה" עם תלמידיו אל ברית המילה, כדי לקיים את המצוה ולשמש סנדק. והנה, לאחר הברית, בדרך חזרה לביתם, נכנסו העגלה עם הסוסים לתוך בויץ, ולא יכלו להיחלץ משם. היה זה כבר סמוך מאד לשבת קודש, והתלמידים חששו שמא יבואו, חס ושלום, לחילול שבת קודש. לפתע פנה אחד מהתלמידים לרבו, ה"חזוה", ובקש ממנו שיאמר את השם של קפיצת הדרך, כדי שייספיקו להגיע לכפר לפני כניסת השבת. שמע ה"חזוה" את תלמידו ואמר: "כן, ומי יכול היום...!".

ומיד כאשר אמר מלים אלו, מיד יצאו הסוסים מהבויץ, ונסעו הביתה בקפיצת הדרך. מיד הבינו התלמידים, מיד הבינו התלמידים שה"חזוה" רמז על המלאך של שמירת הדרך בראשי התיבות של מה שאמר "כן, ומי יכול היום" – ראשי תיבות "יוהר", ועל-כן היתה להם קפיצת הדרך, ומיד הם הגיעו לכפרם. (כידוע, השם "יוהר" הוא שם של מלאך שמירת הדרך, יוצא מסופי התיבות של (תהלים צא'): "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך").

מעתה, אמר הרה"ק מבעלזא זיע"א, יובן היטב מה שאמר אברהם לאליעזר עבדו: "הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם". שכן, ראשי התיבות של "הוא ישלח", וסופי התיבות של "מלאכו לפניך" הם "יוהר" – השם של מלאך הדרך. וזהו שאמר המדרש: "בשעה שאמר אברהם אבינו 'הוא ישלח מלאכו לפניך', זמן לו הקב"ה (לאליעזר) ב' מלאכים: אחד להוציא את רבקה, ואחד ללוות את אליעזר".

מלאך אחד להוציא את רבקה, וזה אמר אברהם בפה מלא: "הוא ישלח מלאכו ולקחת אשה לבני משם". שהרי, זה עיקר שליחתו של אליעזר. ומלאך שני הוא מלאך הדרך, "יוהר", כדי ללוות את אליעזר בדרך, שעל-כך רמז אברהם בראשי התיבות וסופי התיבות של דבריו: "הוא ישלח מלאכו לפניך". (ויש לומר, שעל-ידי מלאך זה היתה לאליעזר קפיצת הדרך, כמו שכתוב (בראשית כד', מב'): "...ואבא היום אל העין". ופרש רש"י: "היום יצאתי והיום באתי – מכאן שקפצה לו (לאליעזר) הארץ"). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, וישא עיניו וירא והנה גמלים באים" (כד' סג')

על הכתוב, "וישא (יצחק) עיניו וירא והנה גמלים באים", אמר פעם המגיד הירושלמי הגה"צ רבי מרדכי דרוק זיע"א לבני שיחתו (באחת הדרשות המלהיבות שנשא): רצונכם לראות ולהבין מהו הפירוש של "אדם רואה את מה שהוא!" (=מה שיש בפנימיותו)? בואו וראו: הנה, בפסוק הנ"ל כתוב שיצחק יוצא לשדה, ומרחוק מגיעה רבקה, רכובה על גמל, ונערותיה עמה. והנה, כאשר נושא יצחק אבינו את עיניו, מה הוא רואה? גמלים באים, כפי שכתוב: "וישא עיניו וירא והנה גמלים באים" – לומר לך שיצחק אבינו היה באמת קדוש ופרוש, וכל מה שראה מאורחת הגמלים שנשאה את רבקה ונערותיה היה "גמלים באים".

ועתה, בואו ונדלג לרגע לפרשת "וישלח", שם מסופר שיעקב הכין לעשו דורון שלם, בשביל לשבר את עיני אותו רשע. והתורה הקדושה מפרטת, שיעקב שלח לעשו עזים, רחלים, גמלים, פרות, פרים וכו', כפי שכתוב:

"ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו עזים מאתים, ותישים עשרים, רחלים מאתים, ואילים עשרים, גמלים מיניקות ובניהם שלשים, פרות ארבעים, ופרים עשרה, אתנת עשרים, ועירם עשרה" (סה"כ 540 בהמות). ולבסוף, לאחר כל העדרים הללו, יעקב אבינו שם את הנשים והילדים אחרונים, כמו שכתוב: "וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו... וישם את השפחות... ואת לאה וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרנים". ומכל זה מה **עשו הרשע** רואה? דוקא את הנשים! כמו שכתוב: "וישא (עשו) את עיניו וירא את הנשים ואת הילדים". הנה, מפל המשלחת הכבודה הזו של בעלי החיים (540 בהמות), צדו עיניו רק את הנשים והילדים. יודעים אתם למה? – שאל הגה"צ רבי מרדכי דרוק – כי זה **עשו**!!! שפן, עשו, שבתוך תוכו הוא **שקוץ ומשוקץ, טמא ונבזה**, כשהוא מביט הוא רואה מבין כל מאות בעלי החיים רק את הנשים, כי זה הוא... אבל, יצחק, שהוא עצמו **קדוש** בצורה אמיתית, רואה רק "גמלים באים", הגם שהיו רכובים עליהם רבקה ונערותיה – לומר לך: אדם רואה את מה שהוא בפנימיותו – את מה שהוא חושק לראות...!
"ואבא היום אל העין" (כד' מב')

מלשון הפתוב "ואבא היום" מדיק רש"י, שאליעזר אמר לבני משפחת רבקה: "היום יצאתי והיום באתי" – מכאן שקפצה לו הארץ. מקשים חכמי ישראל על רש"י: איך מוכיח הפתוב – "ואבא היום אל העין" – שקפצה הדרך לאליעזר, עבד אברהם? ואולי הוא יצא כמה ימים לפני-כן, ורק כשהגיע אל העין, אמר: "ואבא היום אל העין"? הרה"ק מאפטא אומר בשם הבעש"ט, שבספרי הקבלה, השם הקדוש שבאמצעותו ניתן לבצע קפיצת דרך הוא: "אהו"ה", והוא יוצא מראשי התיבות של הפסוק: "את השמים ואת הארץ". והנה, ראשי התיבות של הפסוק "ואבא היום אל העין" הם גם "אהו"ה" שהוא השם של קפיצת הדרך, ועל-פי זה הסתמך רש"י הקדוש בפרושו: "היום יצאתי והיום באתי" – מכאן שקפצה לו הארץ".

והנה, ידוע ומפורסם בספרים הקדושים בשם האריז"ל, כי השם "אהו"ה" הוא גם שם הדעת/המחשבה – דבר הנרמז בדברי חז"ל בגמרא (חולין צא): "ויצא יעקב מבאר שבע וגו' ויפגע במקום". כי מטא לחרון (=כאשר הגיע יעקב לחרון) אמר: אפשר, עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי (=הר המוריה), ואני לא התפללתי בו?... כיון שהרהר בדעתיה (=בדעתו)... קפצה ליה ארעא (=קפצה לו הארץ)".

וצריכים אנו ביאור, להבין את הקשר בין שם הדעת לבין שם קפיצת הדרך, ששניהם הם למעשה אותו השם – "אהו"ה". נראה לבאר זאת על-פי מה שגלה לנו הבעש"ט הקדוש זיע"א, כי עיקר האדם הוא המחשבה שבמת. ולכן האדם נמצא תמיד במקום שבו מחשבותיו נמצאות. דהינו, אם הוא תמיד חושב על הבורא יתברך, בבחינת "שויתי ה' לנגדי תמיד", אזי הוא נמצא עם ה' יתברך. אבל אם הוא חושב תמיד על הבלי העולם הזה, איך להשיגם כדי למלא את תאוות נפשו, אזי הוא נמצא בתוך הבלי העולם הזה.

על סמך רעיון זה מספרים, שפעם אחת, לאחר תפילת שמונה עשרה, נגש הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיצ'וב זיע"א לכמה מתפללים, ונתן להם ברכת "שלוש עליכם" ביד נדיבה, כאילו באו זה עתה ממרחק רב. תמהו על-כך אותם המתפללים, שהרי לא נסעו לשום מקום. אמר להם הרב בלשון קודשו: "הרי זה עתה, לפני כמה רגעים, הייתם במרחק רב מכאן, בליפציג (=שם של עיר) כדי לקנות סחורה. כי בעת התפילה, במקום לכוון בפירוש המלים, חשבתם על הנסיעה לליפציג – מה לקנות וכמה לשלם – ומפיון שהאדם נמצא היכן שמחשבתו נמצאת – אם כך, חזרתם כעת מליפציג, ומגיע לכם 'שלוש עליכם'".

אם כך, ועיקר האדם הוא המחשבה שבמת, מדוע כשהאדם חושב להגיע למקום כלשהוא, הוא אינו מגיע לשם בפועל? אלא שהתשובה על-כך ברורה ופשוטה. אמנם, מצד המחשבה כבר נמצא האדם במקום שהוא רוצה להגיע. אלא שהגוף החומרי, שהוא נפרד מהנשמה, מעכב את האדם, וכך לא יוכל להגיע למחוז חפצו בפועל. אך כל זאת מדובר רק על אנשים פשוטים, שכל גופם הוא חומר. אולם, ידוע אצל האבות הקדושים, שהם זככו את חומר גופם לגמרי, עד שנהפך כל גופם לנשמה ממש. ולכן אין שום מניעה ועיכוב מצד גופם, הן והרוחני, ועל-כן הם זוכים להיות בפועל במקום שבו מחשבתם נמצאת.

וזהו שכתוב: כיון שהרהר (יעקב) בדעתיה (= בדעתו)... קפצה ליה ארעא (=קפצה לו הארץ), שהרי מצד המחשבה והדעת, שהיא עיקר האדם, כבר היה יעקב ממש בהר המוריה, ולכן גם בפועל לא היה עיכוב מצד גופו הן והטהור, ולכן מיד: "קפצה ליה ארעא (=קפצה לו הארץ). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

שבת שלום לכל בית ישראל!
נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: חַיִּי שָׁרָה

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 17:25

צִיָּאת הַשַּׁבָּת: 18:33-19:09

ערש"ק כא' חשוון תשע"ד (25.10.2013)

הַפְּטָרָה: "וְהַמְלִיךְ דָּוִד" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְתַמְתַּ שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הוּא חֲבוּרֹן בְּאַרְצֵי כְּנָעַן וַיְבֵא אֲבֵרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וּלְבַכְתָּהּ"

מְבוֹאֵר בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ, שְׁלֹאֲחֵר פְּטִירְתוֹ שֶׁל הָאָדָם, עוֹבְרַת נִשְׁמָתוֹ דְּרָךְ מְעַרְת הַמְּכַפְלָה, בְּדִרְכָּה לְגַן עֵדֵן. וּכְפִי דְבָרֵי הַזוֹהַר הַקְּדוּשׁ (לך' לך' פא', מְתוּרָגִים): "כְּאֲשֶׁר הִנְשָׁמָה יוֹצֵאת מִהָעוֹלָם הַזֶּה, (היא) נִכְנָסַת בְּמְעַרְת הַמְּכַפְלָה, שֶׁשָׁם נִמְצָא פֶתַח גֵּן עֵדֵן. וּפּוֹגֶשֶׁת בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן וּבְאֵבוֹת הַלְלוֹ (=הַקְּדוּשִׁים) שְׁקִבוּרִים שָׁם. (וְהִנֵּה), אִם הִיא זוֹכָה בְּדִין, שְׁמַחִים עִמָּה (הָאֵבוֹת הַקְּדוּשִׁים), וּפּוֹתְחִים לָהּ פֶתַחַים, וְנִכְנָסַת (לְגַן עֵדֵן). וְאִם לֹא – דוֹחִים אוֹתָהּ לְחוּץ (=מְחוּץ לְגַן עֵדֵן)". וְצִרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין עֲנִיָן זֶה. שְׁכֵן, מְדוּעַ דוֹקָא הָאֵבוֹת הַקְּדוּשִׁים הֵם שְׁבוּדְקִים אֶת הִנְשָׁמָה, אִם רְאוּי שְׁתַּכְּנֵס לְגַן עֵדֵן, אוֹ חֲלִילָה לֹא?

נִרְאָה לְבָאֵר עֲנִיָן זֶה עַל-פִּי הַמְּבוֹאֵר בְּשַׁעַר הַגְּלִגּוּלִים לְהַאֲרִיזוֹ"ל (הַקְּדָמוֹת כו', לא): כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הָאֲנָשִׁים הֵיוּ כְּלוּלוֹת בְּתוֹךְ הָאָדָם הָרֵאשׁוֹן כְּאֲשֶׁר אָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת. וְלִכֵּן, חוֹבָה מוּטְלַת עַל כָּל אֶחָד בְּעוֹלָם, לְתַקֵּן אֶת חֲלָקוֹ בְּחֻטָּא עֵץ הַדַּעַת. וְכִּי גַם אֲצֵל חוּהָ, שְׁבָה הִיוּ כְּלוּלוֹת כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַנָּשִׁים, בְּעַת שְׁחֻטָּאָה וְאֲכָלָה מֵעֵץ הַדַּעַת, וְעַל-כֵּן כָּל הַנָּשִׁים צְרִיכוֹת לְתַקֵּן אֶת חֻטָּא עֵץ הַדַּעַת. וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה הַדְּבָר. שֶׁהִיא נִתְבָּאֵר מִהַזוֹהַר הַקְּדוּשׁ ("לִיקוּטֵי תוֹרָה" שְׁמוּאֵל א'), שֶׁהָאֵבוֹת וְהָאֲמָהוֹת כְּבָר תִּקְּנוּ אֶת חֻטָּא עֵץ הַדַּעַת.

אֲלָא, שֶׁהִבְיָאוּר הוּא שֶׁהָאֵבוֹת וְהָאֲמָהוֹת תִּקְּנוּ רַק אֶת שְׂרֵשׁ הַחֻטָּא שֶׁל עֵץ הַדַּעַת (שְׁזֵה בְּחִינַת תִּיקוּן כְּלָלִי). אֲבָל עֲדִין מוּטְל עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ לְתַקֵּן אֶת חֲלָקוֹ בְּחֻטָּא עֵץ הַדַּעַת בְּאוֹפֵן פְּרָטִי. וְלִכֵּן כְּתוּב בְּגִמְרָא (בְּרִכּוֹת טז): אֲמַרוּ חוּ"ל: "אֵין קוֹרִין 'אֵבוֹת' – אֲלָא לְשִׁלוּשָׁה (אֲבֵרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב), וְאֵין קוֹרִין 'אֲמָהוֹת' – אֲלָא לְאַרְבַּע". וְזֹאת, מִכִּיּוֹן שֶׁהֵם אֵלֶּה שֶׁתִּקְּנוּ אֶת שְׂרֵשׁ הַחֻטָּא, וְעַל-יְדֵי כֵּךְ סָלְלוּ אֶת הַדְּרָךְ לְכָל הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם, לְתַקֵּן אֶת חֲלָקֵם בְּחֻטָּא עֵץ הַדַּעַת. שְׁכֵן, עַל-יְדֵי שֶׁהָאֵבוֹת וְהָאֲמָהוֹת תִּקְּנוּ אֶת שְׂרֵשׁ הַחֻטָּא, קָל יוֹתֵר לְצִאֲצֵאֵיהֶם (=לְנוֹ) לְתַקֵּן כָּל אֶחָד אֶת חֻטָּא בְּאוֹפֵן פְּרָטִי.

וְהִנֵּה, מְצִינּוּ בְּתוֹרָה (בְּרֵאשִׁית ג', כג'), שְׁלֹאֲחֵר חֻטָּא עֵץ הַדַּעַת, גּוֹרְשׁוּ אָדָם וְחוּהָ מִגֵּן עֵדֵן (כְּמוֹ שְׁפָתוּב: "וַיִּגְרַשׁ (ה') אֶת הָאָדָם, וַיִּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֵן אֶת הַכְּרִבִּים"). אִם כֵּךְ, נִמְצָא, שְׂאִי-אֲפָשָׁר לְשׁוּם נִבְרָא בְּעוֹלָם לְחַזוֹר לְגַן עֵדֵן, אֲלָא רַק אִם תִּקְּן הוּא אֶת חֲלָקוֹ בְּחֻטָּא עֵץ הַדַּעַת.

וּמַעַתָּה יָאִיר לָנוּ לְהִבִּין, מְדוּעַ לְאַחַר פְּטִירַת הָאָדָם, עוֹבְרַת נִשְׁמָתוֹ דְּרָךְ מְעַרְת הַמְּכַפְלָה, בְּדִרְכָּה לְגַן עֵדֵן, וְנִפְגַּשֶׁת שָׁם עִם אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְעִם הָאֵבוֹת הַקְּדוּשִׁים, שְׁבוּחָנִים אוֹתָהּ אִם הִיא רְאוּיָה לְהַכְּנִס לְגַן עֵדֵן אוֹ לֹא. שְׁכֵן, מֵאַחַר וְהָאֵבוֹת הַקְּדוּשִׁים סָלְלוּ כְּאֲמוּר אֶת הַדְּרָךְ לְכָלֵל יִשְׂרָאֵל בְּתִיקוּן חֻטָּא עֵץ הַדַּעַת (כְּדִי שִׁיקַל עֲלֵינוּ לְתַקֵּן אֶת חֲלָקֵנוּ), עַל-כֵּן בּוֹחָנִים הֵם אֶת נִשְׁמַת הָאָדָם, הָאִם הוּא תִקְּן אֶת חֲלָקוֹ בְּעֵץ הַדַּעַת, שְׂאֵז רְאוּיָה נִשְׁמָתוֹ לְהִכְנִס לְגַן עֵדֵן דְּרָךְ מְעַרְת הַמְּכַפְלָה. וְאִם חֲלִילָה אֵין הוּא רְאוּי, הֵם דוֹחִים אֶת נִשְׁמָתוֹ לְחוּץ, כְּמוֹ שְׁנִדְחָה אָדָם הָרֵאשׁוֹן מִגֵּן עֵדֵן, לְאַחַר שְׁחֻטָּאָה בְּחֻטָּא עֵץ הַדַּעַת. (עַל פִּי "אוּרָה שֶׁל תוֹרָה" לְהַרָה"ק פִּינְחָס פְּרִדְמָן)

"וַיִּשְׁקַל אֲבֵרָהָם לְעַפְרֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאֲזֵנֵי בְנֵי חַת אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקָל כֶּסֶף עֶבֶר לְסַחַר"

עַל הַפְּתוּב "וַיִּשְׁקַל אֲבֵרָהָם לְעַפְרֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאֲזֵנֵי בְנֵי חַת אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקָל כֶּסֶף עֶבֶר לְסַחַר", פֶּרֶשׁ רַש"י: "...עַפְרֹן חֶסֶר ו', לְפִי שְׂאֲמַר הַרְבֵּה, וְאֲפִילוּ מְעַט לֹא עָשָׂה, שֶׁנִּטְל שְׁקָלִים גְּדוּלִים... שְׂנַאֲמַר 'עֶבֶר לְסַחַר'". וְצִרִיךְ לְהִבִּין, מְדוּעַ חֶסֶרָה מִהַשֵּׁם עַפְרֹן דוֹקָא הָאוֹת ו'?

כּוֹתֵב עַל-כֵּךְ "בְּעַל הַטּוֹרִים", בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה: "'עַפְרֹן' חֶסֶר כְּתִיב, בְּגִמְטְרִיָּה "רַע עֵינַן", וְעוֹלָה (לְמַנְיָן) ת' (=400), כְּנִגּוּד ת' (=400) שְׁקָלִים שְׁלֵקַח (עַבּוּר) הַמְעַרָה".

הִנֵּה כִּי כֵן מְטַעַם זֶה נִחְסְרָה מִשְׁמוֹ שֶׁל עַפְרֹן דוֹקָא הָאוֹת ו'. שְׁכֵן, עַפְרֹן חֶסֶר ו', הוּא בְּגִמְטְרִיָּה ת' (=400), כְּדִי לְרַמּוֹז עַל ת' (=400) הַשְּׁקָלִים שֶׁל כֶּסֶף שְׁלֵקַח עַפְרֹן מֵאֲבֵרָהָם.

כְּדִי לְהִבִּין עֲנִיָן זֶה בִּיתֵר שְׂאֵת, הִבֵּה נִתְבוּנָן בְּדַבְרֵי ה' כְּלִי יִקְר", הַמְּבִיא אֶת דְּבָרֵי חוּ"ל (בְּפֶאֶת בְּתָרָא ט'): "אֲמַר רַבִּי

יצחק: כל הנותן פרוטה (=צדקה) לעני מתברך **בשש** (=6) ברכות". נמצא לפי זה, שאדם שהוא **רע עין**, ואינו נותן צדקה, אינו מתברך **בשש** ברכות. על-כן, עפרון, שהיה **רע עין**, וסרב לתת את המערה במתנה לאברהם, כדי לגמול חסד עם שרה, ועוד לקח ארבע מאות שקל עובר לסוחר – נחסרה משמו האות ו' (=6) – כדי לרמוז לכל, שנחסרו ממנו ו' (=6) ברכות אלו.

בדרך זו מפרש ה"כלי יקר" גם את הפתוב (סוטה לח'): "אמר רבי יהושע בן לוי: אין נותנין כוס של ברכה לברך, אלא **לטוב עין**, שנאמר (משלי כב'): 'טוב עין הוא יבורך, כי נתן מלחמו לדל'. אל תקרי 'יבורך', אלא 'יברך'". לפי האמור יש לומר, שהקרי (=מה שקוראים) והפתיב (=מה שפתיב) עולים בקנה אחד. שכן, מי שהוא **טוב עין** הוא יברך על הכוס, והקרי הוא "יבורך" מלא ו' – לומר לה, שבזכות שהוא **טוב עין**, יזכה להתברך ב-ו' ברכות. וראוי להביא את דברי הזוהר הקדוש, על מה שאמרה רחב למרגלים (שהחביאה בביתה), "ועשיתם גם אתם עם בית אבי חסד ונתתם לי אות **אמת**", שואל הזוהר הקדוש (ויחי רמא): "ומאי אות אמת? דא אות ו'" (=ומהו אות אמת? זו האות ו'). ומבואר בספרים הקדושים שהאות ו' היא במילוי ו'ו, דבר הרומז על מידת האמת, שכן תוכה כברה. דהינו, המילוי הפנימי (=תוכה) של האות ו'ו, הוא בדיוק כמו חיצוניות האות עצמה (=כברה). לפי זה, מבואר הטעם למה נחסרה דוקא האות ו' משמו של עפרון. שכן, עפרון לא היה תוכו כברו. שכן, אינו איש אמת. שהרי, בתחילה אמר שרצונו לתת לאברהם את מערת המכפלה בחינם (=במתנה), אבל בסופו של דבר לקח מאברהם כסף מלא תמורת המערה, ועל-כן החסירה התורה משמו את האות ו', שהיא אות אמת, שתוכה כברה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "וה' בריך את אברהם בכל"

באברהם נאמר: "וה' בריך את אברהם **בכל**". ביצחק נאמר: "ויבא לי ואכל **מכל**" (כו', לג'). ביצחק נאמר: "כי חנני אלהים וכי יש לי **כל**" (לג', יא). וזה שאנו אומרים בברכה הרביעית של ברפת המזון: "כמו שנתברכו אבותינו, אברהם, יצחק ויעקב, **בכל**, **מכל**, **כל** – כן יברך אותנו יחד ברכה שלמה...". והנה, על הפתוב "וה' בריך את אברהם **בכל**", מעיר כאן רש"י, ואומר: "בכל" עולה בגמטריה "בן", ומאחר והיה לו בן, היה צריך להשיא לו אשה.

ואילו במסכת בבא בתרא (טז', עב) אומרים חז"ל: בת היתה לו לאברהם ו'**בכל** שמה. אם כן, צריכים אנו להבין, מהיכן הסיקו חז"ל, שלאברהם אבינו היתה גם בת – דבר שאינו מוזכר במפורש במקרא? מסבירים זאת חכמי ישראל, על-פי מחלוקת התנאים בענין קיום מצות פריה ורביה (יבמות ו', ו'): "בית שמאי אומרים: שני זכרים" (=מי שהוליד שני בנים קיים בכך את מצות פריה ורביה). ולמדים זאת בית שמאי ממושה רבנו, שהיו לו שני בנים בלבד, ופרש מאשתו. ואילו בית הלל אומרים: "זכר ונקבה, שנאמר: 'זכר ונקבה בראם' (בראשית ה', ב) – ולכן, בדומה לבריאה, מקימים מצות פריה ורביה רק בהולדת בן ובת". והנה, במחלוקת זו נקבעה ההלכה כבית הלל, שסוברים שרק מי שהוליד זכר ונקבה (=בן ובת) קיים מצות פריה ורביה. ומפיון שלפי מסורת חז"ל קיים אברהם אבינו את כל מצות התורה, כמו שכתוב (יומא כח'): "אמר רב: קיים אברהם אבינו כל התורה כלה, שנאמר: 'עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורתי'". לכן, מפאן הסיקו חז"ל, כי אברהם קיים גם את הראשונה בתרי"ג המצות – "פרו ורבו" – וברור שהיתה לו בת... "ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה"

מסופר על גאון עוזנו ותפארתנו ה"בן איש חי", שכשהיה דורש בשבתות, היו כחמשת אלפים או ששת אלפים אנשים שומעים את דרשתו. ו"בשבת הגדול" ו"בשבת תשובה", או ב"שבת כלה", היו למעלה מעשרים אלף איש באים לשמוע. והיה נוהג רבנו ה"בן איש חי" לפתוח את הדרשה באמירת הפסוק "ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו...". והיו כלם שומעים את קולו עד השורה האחרונה, וגם אלו שעמדו על הגגות מסביב. וכשנפטר ה"בן איש חי", ב-יג' אלול, ישב בנו, רבי יעקב, "שבועה", ולא רצה לדרוש. אבל, כשהגיעה "שבת תשובה" עמד לדרוש, והתחיל כמו שנהג אביו באמירת "ויהי נעם". והנה, מהשורה השלישית אמרו לו שאין הם שומעים. הגביר רבי יעקב את קולו, ומהשורה השביעית נשמעו קולות שלא שומעים. הגביר עוד יותר את קולו, ובשורה העשירית אמרו שלא שומעים. התחיל רבי יעקב לבכות, ואמר להם: אתם חושבים שאבא שלי היה עומד ומדבר בקולו? רוח הקדש היתה יוצאת מפיו! ועכשיו תבכו שהלך ואיננו. ומיד ירד מהתיבה, ובכך סים את ההספד והדרשה. **שבת שלום לכל בית ישראל!** **נא לשמור על קדושת הגיליון!**

"בני ציון"

"ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה" (כג' ב')

מובא ב"ליקוטי תורה" (שמואל א'), שם מבוואר ששרה אמנו היתה גלגול של חוה, ולכן היא תקנה את שלשת המצות של הנשים: מצות חלה, מצות הדלקת הנרות, ומצות נידה – ששלושתן הן, למעשה, תיקון לחטא עץ הדעת, כפי שמבוואר במדרש תנחומא (נח א'): "מה ראו נשים להצטוות על שלש מצות אלו (=חלה, נרות ונידה)...? (שכן) כתיב בחוה: 'ותרא האשה כי טוב העץ למאכל... ותתן גם לאישה עמה ויאכל'. גרמה לו למיתה ושפכה את דמו. וכתוב: 'שפך דם האדם – דמו ישפך', (לכן) תשפוך דמה, ותשמור נידתה, כדי שיתכפר לה על דם האדם ששפכה.

מצות חלה מניין? היא (=חוה) טמאה חלתו של עולם (=האדם משול לחלה. שכן, הקב"ה ברא את האדם מעיסה של אדמה), ולכן תקים מצות חלה. הדלקת הנר מניין? (מפיון) (ש) היא (=חוה) כפתה נרו של אדם... (כי כאשר אכלה חוה מעץ הדעת – היא "כפתה נרו של אדם". שכן, גרמה היא מיתה לעולם, והרי 'נר' ה' נשמת אדם, והמיתה "מכבה" את נרו/נשמתו של האדם) – לפיכך תשמור על מצות הדלקת הנר.

והנה, מצינו אצל שרה אמנו, שהיא תקנה את כל שלש המצות הללו, כפי שפרש רש"י (בראשית כד, טו): "כל זמן ששרה קיימת, היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה (=בצק החלה)". וגם את מצות הנידה מצינו אצל שרה אמנו, שכן, כתוב: "חדל להיות לשרה ארח כנשים (=נידה)". והרי לנו שלש המצות – חלה, הדלקת הנרות, ונידה – אצל שרה אמנו. (לכן, חובה קדושה על כל הנשים לשמור ולהקפיד על שלש מצות אלו – חלה, נרות, ונידה – שכן, מזהירה אותנו המשנה: "על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן – על שאינן זמירות בנדה ובחלה ובחלקת הנר" (מסכת שבת ב' ו').

"ויקם אברהם מעל פני מתו" (כג' ג')

על הפסוק: "ויקם אברהם מעל פני מתו", שואל הגה"ק רבי יונתן איבשיץ, מהי פונת הפתוב באומרו – "מעל פני מתו"? לכאורה נראה, כי המלה "פני" מיותרת, והיה מספיק לומר: "ויקם אברהם מעל מתו".

ומשיב על-כך הגה"ק רבי יונתן איבשיץ, בספרו "תפארת יונתן": מבוואר בזהר הקדוש, שבמערת המכפלה נקברו רק צדיקים שנפטרו מן העולם ב"מיתת נשיקה", ולא על-ידי מלאך המות.

והנה, מכיון שאברהם בקש לקבור את שרה במערת המכפלה, הוא בהכרח ידע ששרה נפטרה ב"מיתת נשיקה", ולא על-ידי מלאך המות. אם כך, נשאלת השאלה: מאין ידע אברהם ששרה אשתו אכן נפטרה ב"מיתת נשיקה"?

באור ענין זה, אומר הגה"ק רבי יונתן איבשיץ, הוא על-פי מה שמבוואר בגמרא (ע"ז כ'): "אמרו עליו, על מלאך המות, שכלו מלא עינים, (ו) בשעת פטירתו של חולה, עומד (מלאך המות) מעל מראשותיו (של החולה), וחרבו שלופה בידו, וטיפה של מרה תלויה בו (=על החרב). פיון ש(ה)חולה רואה אותו (=את מלאך המות שהוא מלא עינים), מזדעזע ופותח את פיו, וזורקה (=זורק מלאך המות את הטיפה המרה) לתוך פיו (של החולה). ממנה מת (החולה), ממנה מסריח, (ו) ממנה פניו מוריקות".

ומעתה מובן כיצד ידע אברהם אבינו ששרה מתה "מיתת נשיקה", שכן, הסתכל הוא בפניה של שרה, לאחר פטירתה, וראה שפניה מאירות, ואינן מוריקות כמו שאר המתים, ומזה הבין שנפטרה ב"מיתת נשיקה", ולא על-ידי מלאך המות. וזהו פרוש הפתוב: "ויקם אברהם מעל פני מתו" – "מעל פני" דוקא, פיון שהתבונן בפניה, שלא הוריקו, ומזה הבין שלא מתה על-ידי מלאך המות, אלא מתה ב"מיתת נשיקה", ולכן בקש אברהם לקבורה "בקרית ארבע", שיצאה נשמתה של אל תקרא "בקרית ארבע", אלא "בקרית ארבע", שיצאה נשמתה של אמנו תוך כדי קריאת ארבע התיבות של קריאת "שמע": "ה' אלקינו ה' אחד", וכפי לשון הזוהר הקדוש: "ותמת

שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע – דָּא קְרִיאַת שְׁמַע, דְּלֹא מִיתַת הָאִי צְדָקָת עַל-יְדֵי נַחֲשׁ/מְלֶאךָ הַמּוֹת).
שְׂלֵא מִתָּה צְדָקָת זֹו עַל-יְדֵי הַנַּחֲשׁ/מְלֶאךָ הַמּוֹת).

אַלֵּא, אוֹמֵר הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ, שְׂשָׂרָה אֲמִנּוּ נַפְטָרָה, וַיִּצְאָה רוּחָהּ תוֹךְ כְּדֵי קְרִיאַת "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל", וּכְפִי דְבָרָיו: "אַלֵּא נַפְקַת רוּחָא דִּילָהּ בְּקִרְיַת "שְׁמַע" בְּאַרְבַּע אַתּוּוֹן" (=אַלֵּא – יִצְאָה נְשַׁמְתָּה בְּקִרְיַת "שְׁמַע", בְּאַרְבַּע הַתִּיבוֹת – ה' אֵלֵקִינוּ ה' אֶחָד"). וְזוּהִי "מִיתַת נְשִׁיקָה", כְּפִי שְׁכָתוּב בְּשִׁיר הַשִּׁירִים (ה', ו'): "נַפְשִׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ" – מִגְדֵּל דְּבִקוֹת נַפְשָׁה בַּה' יִתְבַּרְךָ, יִצְאָה נְשַׁמְתָּה "בְּדַבְּרוֹ" – בְּקִרְיַת "שְׁמַע". (עַל פִּי "אוֹרְהָ שֶׁל תוֹרָה" לַהֲרַה"ק פִּינְחָס פְּרִדְמָן) "וְלִבְנֵי הַפִּילֶגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַחֵם"

עַל הַפְּסוּק: "וְלִבְנֵי הַפִּילֶגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם", פֶּרֶשׁ רַש"י: "הַפִּילֶגְשִׁים – חֶסֶר כְּתִיב. שְׂלֵא הִיְתָה אֵלֵא פִּילֶגְשׁ אַחַת – הִיא הַגֵּר, הִיא קְטוּרָה" (אֲמַנָּם, בְּנוֹסַח שְׁבִידֵינוּ כְּתוּב פִּילֶגְשִׁים מְלֵא עִם י', אוֹלָם בְּמִדְרַשׁ כְּתוּב פִּילֶגְשִׁים חֶסֶר לְלֵא י') וְעַדִּין קָשָׁה לָנוּ לְהַבִּין. שָׂכֵן, אִם הִיְתָה לְאַבְרָהָם רַק פִּילֶגְשׁ אַחַת, מִדּוּעַ נֶאֱמַר פִּילֶגְשִׁים בְּרַבִּים? אוֹמֵר עַל-כֵּךְ הַגְּאוּן מוֹיְלָנָא: יְדוּעַ מָה שְׁחִזוּ לְאִמְרוּ בְּגִמְרָא (סוּטָה יז'): "דְּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: אִישׁ וְאִשָּׁה שְׂזָכוּ – שְׂכִינָה בֵּינֵיהֶם (יח)...". אֲבָל זֶה רַק כְּאֲשֶׁר הֵם נְשׂוּאִים כְּדַת מִשָּׁה וַיִּשְׂרָאֵל וּבְכַתוּבָהּ. אוֹלָם, בְּנִישׂוּאִין לְפִילֶגְשׁ, שְׂהֵם, כִּידוּעַ, לְלֵא קְדוּשִׁין וְכַתוּבָהּ – אִין הַשְּׂכִינָה שׂוֹרָה. וּמִנִּין יוֹדְעִים זֹאת?

הִנֵּה, כְּאִמּוֹר בְּאִישׁ וּבְאִשָּׁה מְרוּמוֹ שֵׁם יְהִ אִישׁ אִשָּׁה. וְאִם נוֹסִיף אֵת הָאוֹתִיוֹת הַה', הַמְרוּמוֹת בְּכַתוּבָהּ – וְהָרִי בִּיחַד שֵׁם הוּי"ה (=יְהוָה). אֲבָל בְּפִילֶגְשׁ, שְׂאִין אֵצְלָה כְּתוּבָהּ, נִמְצָא שֵׁם הוּי"ה מְחוּסָר, כִּי חֶסֶרִים בּוֹ אוֹתִיוֹת הַה', הַמְתַּקְבְּלִים מִהַפְתּוּבָהּ. עַנִּין זֶה רְמוּז בַּמְלֶה "הַפִּילֶגְשִׁים". הַפְתּוּבָהּ בְּכַתִּיב חֶסֶר, כְּאִילוּ נֶאֱמַר פֶּלֶג שֵׁם. לְרְמוּז לָךְ, כִּי בְּנִישׂוּאִים עִם "פִּילֶגְשִׁים", שֵׁם הוּי"ה נוֹתֵר מְפוֹלֵג וְחֶסֶר בְּבַחֲיַת פֶּלֶג. "וַיִּצְאָ יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשִׂדָה לְפָנוֹת עָרַב"

הַגְּמָרָא בְּמַסְכַּת בְּרַכּוֹת אוֹמְרַת (כ"ו, ע"ב): "יִצְחָק תִּקְוֵן תְּפִלַּת מְנַחְתָּה, שְׁנֶאֱמַר (בְּרַאשִׁית כד'): וַיִּצְאָ יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשִׂדָה לְפָנוֹת עָרַב'. וְאִין 'שִׁיחָה' אֵלֵא תְּפִלָּה, שְׁנֶאֱמַר (תְּהִלִּים קב'): 'תְּפִלָּה לְעַנִּי כִי יַעֲטֶף, וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפָךְ שִׁיחוֹ". וּבְעַנִּין זֶה אוֹמֵר הַרַה"ג מְרַדְכֵי אֵלֵיָּהוּ שְׁלִיט"א שְׂיֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר, שְׂתְּפִילַת מְנַחְתָּה הִיא סְגוּלָה לְמִצְוֵא אֵת הַזִּיווּג וְלַהֲתַחְתֵּן. שְׂהָרִי, כְּתוּב עַל יִצְחָק שְׂהִיָּה בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה, וְעַדִּין לֹא נִשָּׂא אִשָּׁה. שְׂכֵן, כְּלָם חֲשִׁשוּ לְהַתְּחַתֵּן אִיתוֹ, כִּיּוֹן שְׂהִיָּה עוֹלָה תְּמִימָה. אֲבָל, מִיָּד לְאַחַר שְׂתַקֵּן אֵת תְּפִילַת מְנַחְתָּה, מְצָא אֵת רַבָּקָה, וְלִקְחָהּ לְאִשָּׁה. וְלָכֵן, בְּחוּר אוּ בְּחוּרָה, שְׂמַחְפְּשִׁים אֵת זִיווּגָם, שְׂיִקְפִידוּ לְהַתְּפַלֵּל מְנַחְתָּה, שְׂהִיא כְּאִמּוֹר סְגוּלָה לְהַתְּחַתֵּן, וְהַקְּב"ה יִמְצִיא לָהֶם זִיווּגָם בְּקָרוֹב. וּבְעַנִּין תְּפִילַת מְנַחְתָּה, מְסוּפָר עַל סוּחַר אֶחָד, שְׂבָא לְפָנֵי רֹאשׁ הַיִּשִּׁיבָה הַגְּאוּן מו"ר וְעַטְרַת רֹאשְׁנוּ, הַרַב עוֹרָא עַטְיָה, עָלֵיו הַשְּׁלוּם, וְאִמֵּר לוֹ, שְׂהוּא מְלוּה כֶּסֶף לְאַנְשִׁים, אֲךָ שְׂכַח לְמִי הַלְוָה. שְׂאֵל אוֹתוֹ הַרַב: אַתָּה מַתְּפַלֵּל מְנַחְתָּה? עָנָה לוֹ אוֹתוֹ סוּחַר: לֹא. אֲבָל אֲנִי מַתְּפַלֵּל עַרְבִית שְׂתִים. אִמֵּר לוֹ הַרַב: תַּתְּפַלֵּל מְנַחְתָּה וְהַפֵּל יִסְתַּדֵּר.

יְדוּעַ שְׂבִשְׂעַת הַתְּפִלָּה (וּבְמִיּוֹחַד בְּתְּפִילַת הָעֶמֶדָה), מִבֵּיא הַיַּצַּר הַרַע לְאַדָּם הַרַהוּרִים וּמַחְשְׁבוֹת עַל כָּל עַנְיָנוּ: פְּרַנְסָה/נְסִיעוֹת/בַּת זוּגוּ וְכוּ', וְכָל זֹאת כְּדֵי לְהַסִּיט אֵת לְבוֹ מִהַתְּפִלָּה).

וְהִנֵּה, רַק הַתְּחִיל אוֹתוֹ סוּחַר לְהַתְּפַלֵּל מְנַחְתָּה, וּכְבָר נִזְכָּר בְּבַעַל חוּב הַרַאשׁוֹן, וְעַד שְׂסִים אֵת תְּפִילָתוֹ כְּבָר נִזְכָּר בְּכָל הַרְשִׁימָה שֶׁל הַחֲבִיבִים לוֹ. חֲזוֹר הַסוּחַר אֵל הַרַב וְאִמֵּר לוֹ, שְׂאֲכֵן הַסְּגוּלָה שֶׁל תְּפִילַת מְנַחְתָּה פּוֹעֵלַת. אִמֵּר לוֹ מו"ר: סִימֵן שְׂאֵתָה לֹא מַתְּפַלֵּל מְנַחְתָּה, אֵלֵא חוֹשֵׁב רַק עַל מְמוֹן... "וַיִּשְׁתַּחוּ אַבְרָהָם לְפָנֵי עַם הָאָרֶץ" (כג' יב')

עַל הַכְּתוּב, "וַיִּשְׁתַּחוּ אַבְרָהָם לְפָנֵי עַם הָאָרֶץ", מְעִירִים חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הַחִידוּד: אַבְרָהָם אֲבִינוּ הַצַּדִּיק וְהַחֲסִיד, כְּשֶׁנִּזְקַק לְהַשִּׁיג טוֹבָה מֵעַם הָאָרֶץ (=מִבְּשָׂר וְדָם) – חָלַק לוֹ כְּבוֹד, וְאֵף הַשְּׂתַחֲוָה לְפָנָיו. בְּעַנִּין זֶה מְסַפְּרִים עַל הַגְּאוּן רַבִּי יַחְזְקָאֵל לְנֵדָא מְפִרָאג בַּעַל הַ–"נוֹדַע בִּיהוּדָה", שְׂפַעַם הַלֵּךְ עִם אַחַד מִנְּכַבְּדֵי הָעִיר לְקַבֵּץ נְדָבוֹת לְמַטְרָה חֲשׂוּבָה בִּיּוֹתֵר, וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעוּ לְבֵיתוֹ שֶׁל אַחַד מֵעֲשִׂירֵי הַמְּקוֹם, אָחַז הַמְּלוּה בְּזוֹרְעוֹ שֶׁל הַרַב וְאִמֵּר לוֹ: סְבוּר אֲנִי, שְׂאִין זֶה לְכַבּוּדוֹ שֶׁל רַבְּנוּ לְבוֹנוֹת עֲצָמוּ בְּעֶמֶדָה בְּפִתַח בֵּיתוֹ שֶׁל אִישׁ זֶה, הַיְדוּעַ בְּכָל הָעִיר כְּקִמְצוֹן, גַּם רוּחַ וְעַם הָאָרֶץ. הַשִּׁיב לוֹ הַגְּאוּן בְּחִיּוּךְ: כִּידוּעַ, הָאָדָם הוּא בְּחִיר הַבְּרִיאָה בַּעוֹלָם. וּבְכָל זֹאת, כַּאֲשֶׁר עָלֵיו לְחַלּוֹב אֵת הַבְּהֻמָּה, הוּא כּוֹרַע בְּרַךְ לְפָנָיו...

שְׂבַת שְׁלוּם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וישמע אברהם אל עפרון, וישקל... ארבע מאות שקל כסף"

שואלים כאן חכמי ישראל: הרי עפרון החתי טוען, וחוזר וטוען באזני אברהם, שהוא נותן לו את מערת המכפלה בחנם. אם כן, מהיכן הסיק אברהם, שעפרון מבקש מחיר של "ארבע מאות שקל כסף" תמורת הקרקע שלו? מסבירים זאת החכמים, שאמנם רמוז על-כך עפרון, בדברים שהשמיע באזניו: "ארץ ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך מה הוא?" צא וראה מהי האות האמצעית של "עפרון" – הלא היא ה' – שערכה המספרי – מאתיים. והאות האמצעית של "אברהם" אף היא ה', שערכה המספרי – מאתיים. הוא שונאמר: "ביני ובינך". ולכן שקל לו אברהם מיד ארבע מאות שקל כסף תמורת מערת המכפלה שקנה ממנו...

"ואבא היום אל העין" (כד' מב')

כשאליעזר עבד אברהם מספר ללכן ולבתואל על שליחותו למצוא אשה ליצחק בן אברהם, הוא אומר להם: "ואבא היום אל העין", ופרש רש"י: "היום יצאתי והיום באתי" – מכאן שקפצה לו הארץ. שואלים חז"ל: הרי ידוע שאין הקב"ה עושה נסים לחינם. אם כך, לשם מה היה צריך לאליעזר בקפיצת הדרך? מדוע חשוב כל-כך לאליעזר להגיע באותו היום אל מחוז חפצו? ועוד, לשם איזו מטרה מספר אליעזר ללכן ולבתואל על נס קפיצת הדרך?

אומרים חז"ל על רבקה, שהיתה "כשושנה בין החוחים" (מדרש שיר השירים רבה ב', א) – רבקה היתה "שושנה" – טהורה וצדקת, אך מוקפת "חוחים" (=קוצים) – שני הרשעים – לכן ובתואל. ולכן אין זה פשוט כלל לחליץ את ה"שושנה" (=רבקה) מבין ה"חוחים" (=לכן ובתואל). שהרי בזכות אותה "שושנה", נהנים גם ה"חוחים" משפע המים והדשן שבגנה.

בדרך זו מסביר הוזהר הקדוש את להיטותם של כוחות הסטרא אחרא (=כוחות הטומאה) ללכוד ברשתם נשמות גבוהות וטהורות: פיון שיודעים הם שבזכות שהם מחזיקים באותן נשמות קדושות וטהורות – מובטח גם קיומם שלהם, ולכן אין הם מרפים בקלות מנשמות אלו. וכך גם לכן ובתואל ידעו וחשו זאת, שרבקה היא מקור חיותם, ולכן לא רצו לשלוח אותה עם אליעזר.

אבל, כל עוד רבקה היתה קטנה, ונתונה ברשות משפחתה לא היה אפשר לחלצה משם. אך ביום שמלאו לה שלש שנים, כאשר על-פי ההלכה היא נעשתה ראויה לביאה (=לנשואין), נוצרה אפשרות לחלצה מן הטומאה ולקושרה לעולם הקדושה, שאליו היא שיכת. אברהם, שידע זאת ברוח קודשו, שולח את אליעזר, בו ביום שמלאו לרבקה שלש שנים, כדי לגאול אותה. ולשם כך נעשה לו נס קפיצת הדרך: כדי שרבקה לא תשהה אפילו רגע אחד מיותר במחיצת רשעים אלו.

ולכן מספר אליעזר ללכן ולבתואל על נס קפיצת הדרך שנעשה לו, מתוך מגמה להוכיח להם שה' עמו, ושהם לא יצליחו למנוע ממנו את הוצאת רבקה מרשותם, ולכן אמר להם מיד: "ואבא היום אל העין" – "היום יצאתי והיום באתי", כאומר: דעו לכם! ה' אלקי אברהם עמדי, ואי-אפשר לעכב את רבקה אף לא לרגע אחד, ולשם כך עשה לי ה' יתברך את הנס של קפיצת הדרך. (עפ"י הרבי מלובביץ).

"ואבא היום אל העין" (כד' מב')

מלשון הפתוב "ואבא היום" מדיק רש"י, שאליעזר אמר ללכן משפחת רבקה: "היום יצאתי והיום באתי" – מכאן שקפצה לו הארץ.

הרה"ק מאפטא אומר, שבספרי הקבלה, השם הקדוש שבאמצעותו ניתן לבצע קפיצת דרך הוא: "אהוה", והוא יוצא מראשי התיבות של הפסוק: "את השמים ואת הארץ". והנה, ראשי התיבות של הפסוק "ואבא היום אל

הַעֵינַן הם גם **"אהוה"**, ועל-פי זה הסתמך רש"י הקדוש בפרושו: "היום יצאתי והיום באתי – מכאן שקפצה לו הארץ". ועדין צריכים אנו באור, איפה מצינו שאברהם אבינו מסר לאליעזר עבדו את השם הקדוש **"אהוה"**, שהוא השם המסוגל לקפיצת הדרך?

יש לומר שענין זה רמוז בתחילת שליחותו של אליעזר: "ויאמר אברהם אל עבדו... ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ", ורמז אברהם לעבדו בראשי התיבות – **"אלקי השמים ואלקי הארץ"** – על השם הקדוש **"אהוה"**, המסוגל לקפיצת הדרך. וזהו שנאמר שם: "ויקח העבד... וילך וכל טוב אדניו בידו" – שהלך כשבידו השם של קפיצת הדרך – **"אהוה"**, שמספרו **"טוב"** (=17) בגימטריה.

"ותקח הצעיף ותתכס" (כד' סה)

פעם בא אל הרב הקדוש, רבי מרדכי מבולגריה זיע"א, אדם, שאשתו לא היתה הולכת בצניעות, והתלונן בפניו, שאין פרנסתו מצויה לו. אמר לו הגה"ק: אם תבטיח לי שמהיום תקפיד בביתך על דרכי הצניעות, אני מבטיח לך שמהיום והלאה תהיה הברכה שרויה בביתך, והפרנסה תהיה בנקל.

הוסיף ואמר לו הגה"ק: הלא זה מקרא מפורש בפרשת "חיי שרה": "ותקח הצעיף ותתכס" – שכן, **"צעיף"** הינו ראשי תיבות של **"עמך ישראל צריכים פרנסה"**, וזהו פונת "ותתכס" – שהולכים בבגדים צנועים.

"ויען לבן ובתואל ויאמרו מה יצא הדבר" (כד' נ')

(אמר רב משום רבי ראובן בן אצטרובילי: ידוע לנו) מן התורה ומן הנביאים ומן הפתובים (שמה' אשה לאיש=הקב"ה מונג ויוגים), ומן התורה, שפתוב: "ויען לבן ובתואל ויאמרו: מה יצא הדבר".

פעם התאונן לפני המגיד הגדול ממזריטש חסיד רוק אחד שהתארח אצלו, ואמר לו, שמחמת עניותו אין מציעים לפניו שום שידוך. אמר לו המגיד: לך לשלום, והשידוך הראשון שיציעו לפניך – תסכים.

החסיד עשה כדברי המגיד, ויצא מיד לדרכו לפיוון עירו. וכך עבר בדרך מכפר לכפר, עד שהגיע למסעדה גדולה, ושם הזמין עוגות ושתייה, כדי להשיב את נפשו.

בין האנשים שהיו במסעדה היה בדחן אחד, שאמר לחביריו: בואו נעשה "חתונה", ונשמח כלנו. הנה, האיש בעל הפאות, היושב שם בפניה – אמר הבדחן, כשהוא מצביע על החסיד – יהיה "החתן", והקופאית, בתו של בעל המסעדה תהיה "הפלה". החסיד, בשומעו את דברי הבדחן, לא ידע שמדובר בהלצה, גזפר הוא בדברי המגיד, ואמר שהוא מסכים להתחתן. ומיד עשו שם את כל ההכנות ל"חתונה". החתן בקש מהפלה את טבעתה במתנה, ומיד קדש אותה במעמד, כדת משה וישראל, וכלם שם נהנו ושמחו, וכל הנאספים קנו שם משקאות לרוב, והשמחה היתה גדולה.

בבקר השכם, כשהלך החסיד להתפלל בבית הכנסת, הגיע בעל המסעדה, ובתו הקופאית ספרה לו בעליצות על החתונה הדמיונית שהיתה באותו הלילה, ועל המשקאות הרבים שקנו הנאספים, לכבוד אותה "חתונה". כששמע אביה את דבריה, כעס מאד, ואמר לה: איך עשית דבר כזה? והלא את צריכה גט תיכף ומיד, פיון שהחתונה היתה כדת וכדין, ומיד הלך לחפש את החתן. כאשר מצאו, אמר לו: איך עלה על לבך לקדש את בתי? אמר לו החסיד: הרבי שלי אמר לי שאקבל את הצעת השידוך הראשונה שיציעו לי, וכך עשיתי. אמר לו בעל המסעדה: קח מאה רובל, ותן גט לבתי. ענה לו החסיד: איני יכול לעשות זאת על דעת עצמי, אלא רק אם רבי, המגיד הגדול ממזריטש, יסכים לך. ומיד החליטו שניהם לנסוע אל המגיד.

כשהגיעו שניהם לבית מדרשו של המגיד – קבלם הוא בסבר פנים יפות, והחסיד ספר לו את כל הקורות אותו. הרבי, בשומעו כך, רמז לחסיד שילך אל אחד התלמידים, שדומה לו במבנה גופו, ויבקש ממנו את חליפת השבת שלו, וילבשנה ויחזור מיד. ובינתיים אבי הפלה התחיל להעלות את הסכום, כדי שהחסיד יתן גט לבתו, כשהרבי מתמקח איתו, עד שהגיעו לסכום של עשרת אלפים רובל (סכום עצום). ואז בדיוק נכנס החסיד, כשהוא לבוש בבגדים החדשים, כשבעל המסעדה לא מפירו כלל. אמר הרבי לבעל המסעדה: הבחור הזה עשיר הוא, ואחד התלמידים שלי, אני מציע לך אותו לחתן לבתך, ודע לך שיש לו עשרת אלפים רובל... אמר לו בעל המסעדה: לשידוך כזה אני מסכים. ואז אמר לו הרבי: דע לך, שתלמיד זה הוא הבחור שקדש את בתך, והיות והחלטת לתת לו עשרת אלפים רובל, הוא כבר עשיר... ותיכף עשו את שבע הברכות, כדת וכדין, והשמחה היתה גדולה.

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!